

AgroInno 2022

Duurzaam gebruik van veengronden in Nedersaksen

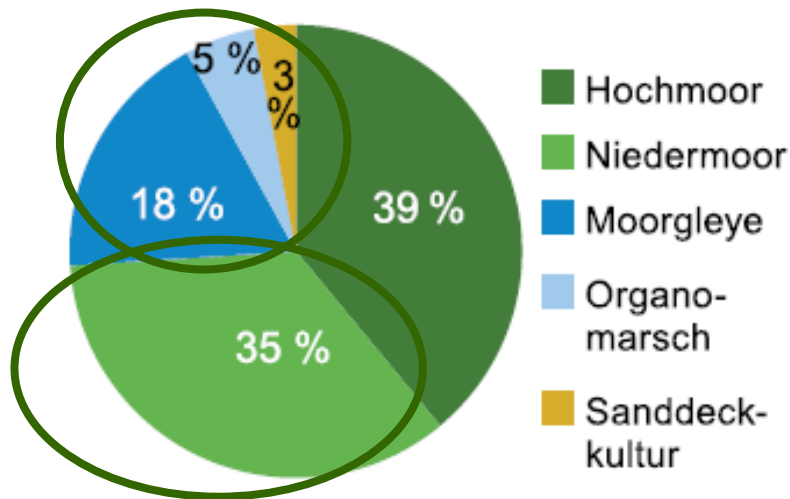
12-04-2022

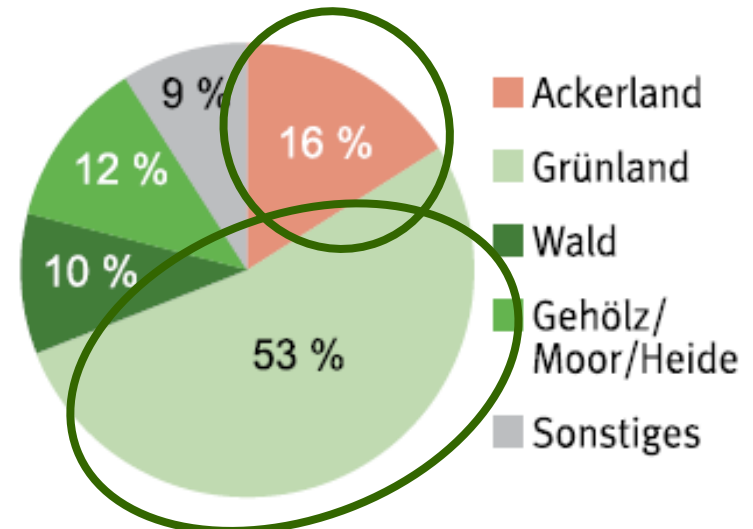
Colja Beyer
Paludiculture Competence Centre bij
3N

Gebruik van organische bodems

Anteile der Böden in den nds. Moorlandschaften (Nds. Ministerium für Umwelt, Energie und Klimaschutz, 2016)

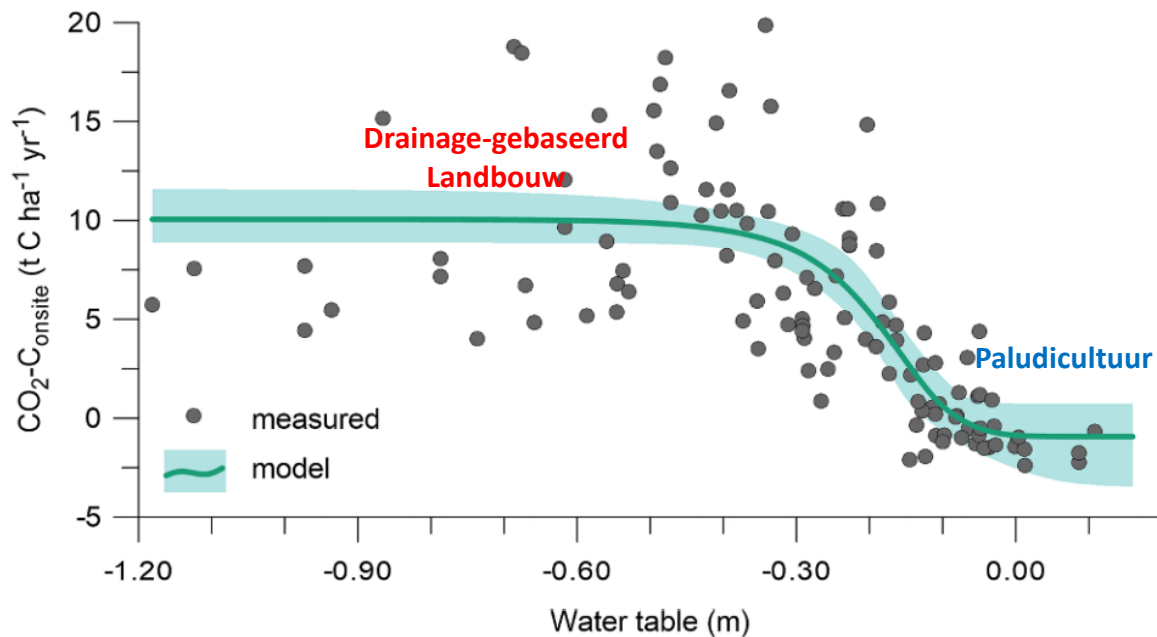
Anteile der Landnutzung in den nds. Moorlandschaften (Nds. Ministerium für Umwelt, Energie und Klimaschutz, 2016)

Totale oppervlakte aan organische bodems: ca. 500.000 ha (volgens BK50) > 10 % van het landoppervlak van Nedersaksen.

Broeikasgasemissie: ca. 12,3 miljoen ton CO₂-equiv. per jaar
12 % van de totale emissies van de deelstaat
Nedersaksen

Bodemdaling in veengebieden en broeikasgasemissies uit veengronden

Tiemeyer et al. 2020, gewijzigd

Broeikasgasemissies door de landbouw:
Zonder veengronden: **14,8 miljoen** ton CO₂-equiv. per jaar (LWK 2018)
Met veengrond: **21 miljoen** ton CO₂-equiv. per jaar

"Re-wetting"

Wat is paludicultuur?

"palus" - lat. "moeras, moeras".

"Gebruik van natte en opnieuw bevochtigde veengebieden voor land- of bosbouw."

(Wichtmann et al. 2016: "Paludiculture - Management of Wet Peatlands")

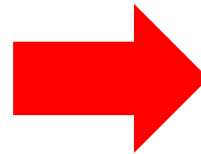
- Biomassa-opbrengst
- Behoud van turf/veenvorming
- Bescherming van het klimaat
- Waterretentie/overstromingsbescherming
- De biodiversiteit vergroten

Klimaatvriendelijk systeem voor wetlandteelt
Het enige duurzame gebruik van veengebieden

Toekomst van de veengronden in Nedersaksen die voor landbouwdoeleinden worden gebruikt

In plaats van op drainage gebaseerd landbouwgebruik

Op de locatie afgestemde natte teelt van hernieuwbare grondstoffen (= paludicultuur)

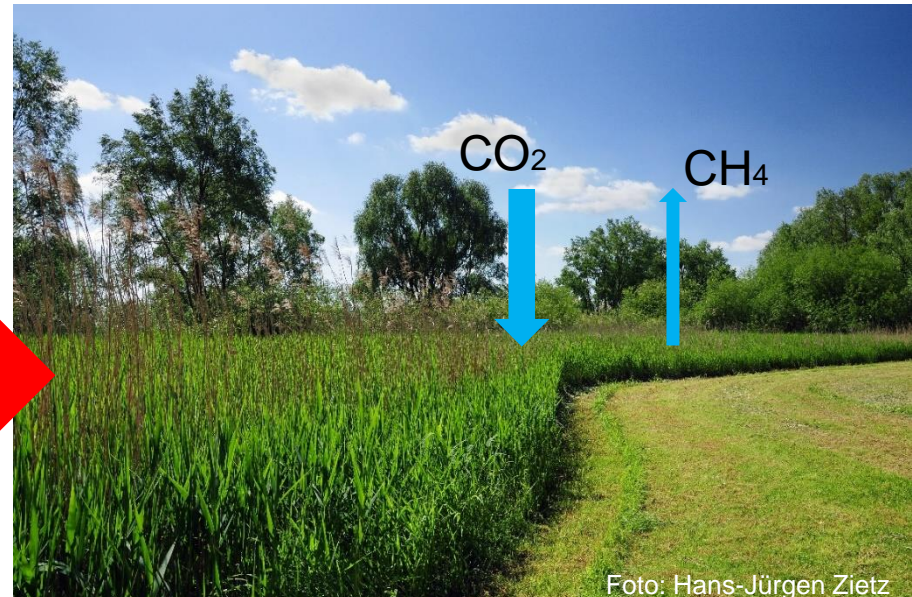
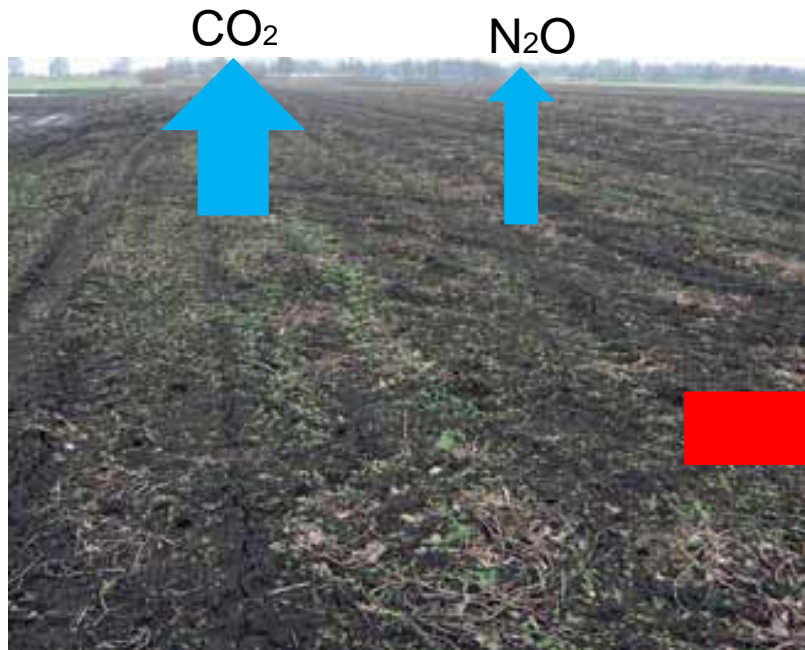

Foto: Hans-Jürgen Zietz

Paludicultuur in laagland: productketens

**Kattestaart,
Lisdodde**

Reed

Zwarte els

**Vochtig grasland
Rietkanariegras
Sedges**

Substraten voor
tuinbouw

Isolatie-
materialen

Reet

Rietmatten

Meubels

Hout-
snippers

Pellets

Biogas

Hooi /
Energie

Paludicultuur in laagland: teelt en oogst

Dahms et al. 2017

Mobiele korrelinstallatie

Lage bodemdruk (50-100 g/cm²)

Dahms et al. 2017

Saiga

Kansen en risico's van paludicultuur

Ecosysteemdiensten:

- Bescherming van de bodem
- Bescherming van het klimaat
- Klimaataanpassing
- Natuurbehoud
- Bescherming van het water
- Bescherming tegen overstromingen
- (Archiefwaarde)
- (Landschappelijke en recreatieve waarde)

Regionale waardecreatie

Verschaffing van hernieuwbare
grondstoffen

Conflictmogelijkheid natuurbehoud

- Conflicten tussen praktijk en natuurbehoud
- Potentiële concurrentie met klassieke natuurbehoudsdoelstellingen en -maatregelen
- Oppervlaktedruk
- Nog geen "goede beroepspraktijk"

Conflictpotentieel landbouw

- Beschikbaarheid van grond
- Gebrek aan economische efficiëntie
- Gebrek aan landbouwsteun*
- Goedkeuringsprocedure
- Ontbrekende waardeketens
- Onduidelijk of ongunstig juridisch kader: Water, bodem, natuurbehoud en milieurecht in de landbouw

De belangrijkste benaderingen vanuit praktisch oogpunt:

- ✓ **Onderzoek en beproeving:** proefboerderijen en demonstratieterreinen in hoogveen en vennen buiten beschermde gebieden
- ✓ **Technologie:** Verdere ontwikkeling van oogst- en productietechnologie
- ✓ **Bedrijfsbeheer:** verbetering van de rentabiliteit en beloning van ecosysteemdiensten
- ✓ **Wetgeving en beleid:** juridische randvoorwaarden en kader voor het landbouwbeleid

Potentieel voor paludicultuur in Nedersaksen: broeikasgasreductiepotentieel en

Kattenstaart (Lisdodde) / rietteelt op laagveenland en anemisch heideland:

Totaal: ca. 1,2 miljoen ton CO₂-equivalent / a

(alleen buiten beschermde gebieden: ca. 1 miljoen ton CO₂-equiv. / a)

Natte weiden op laagland heide en anemisch blijvend grasland:

Totaal: ca. 2,1 miljoen ton CO₂-equivalent / a

(alleen buiten beschermde gebieden: ca. 1,2 miljoen ton CO₂-equiv. / a)

Totaal:

Totaal: ca. 3,3 miljoen ton CO₂-equiv. / a

(alleen buiten beschermde gebieden: ca. 2,2 miljoen ton CO₂-equiv. / a)

Broeikasgasemissies van de landbouw: exclusief veengebieden: 14,8 miljoen ton CO₂-equiv. per jaar (LWK 2018)

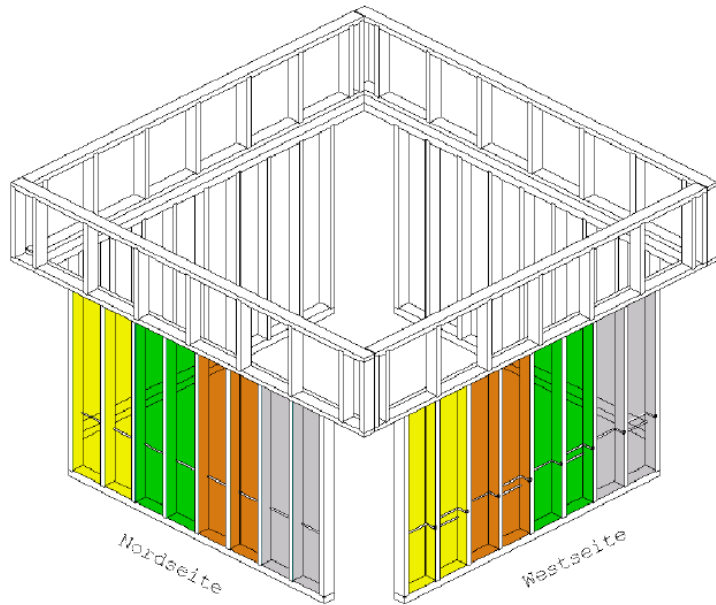
Met veengrond: **21 miljoen** ton CO₂-equiv. per jaar

Biomassa-potentieel:

- Isolatiemateriaal voor enkele 10.000 eengezinswoningen per jaar
- Jaarlijks zou meer dan 200 miljoen liter ruwe olie of m³ aardgas voor energiedoeleinden kunnen worden vervangen.

Duurzame isolatiematerialen uit de paludicultuur

Science Cube in Werlte

- Zellulose
- Mineralwolle (Glas)
- Typha / Typha-Holzweichfaser (70/30)
- Holzwolle

Illustratie: Wigger

Energylab in Oldenburg

Monitoring van bouwfysische parameters voor het modelleren van temperatuur en vochtgedrag:

Sensoren meten

Voordelen:

- Hernieuwbare grondstoffen en
- Isolatieplaten: combinatie van isolatie en draagvermogen
- Weerstand tegen schimmels en rot
- Goede bescherming tegen vuur, geluid en zomerse hitte
- Goede akoestische eigenschappen
- Gemakkelijke verwerkbaarheid
- Materiaal compatibiliteit
- Diffusie-open, capillair-actieve, vochtregulerende
- Energiezuinige productie
- Relatief ongevoelig voor productieschommelingen

Tuinbouwsubstraten van de paludicultuur

Gramoflor:

Texas:

Floragard:

Foto: Halm

Foto: Halm

- Teeltproef bv. met Chinese kool tot 30%:
- Geen significante verschillen als gevolg van zware na-bevruchting
- Resultaten in factsheets

Productie van Terra Preta

- Gisting
- Inoculatie met mycorrhiza
- Proefseries plantaardige productie
- Resultaten in factsheets

- Vergelijking tussen gehakselde, versnipperde en gecomposteerde bulrus
- Cultuurproeven

Tuinbouwsubstraten van de paludicultuur

Mogelijkheden:

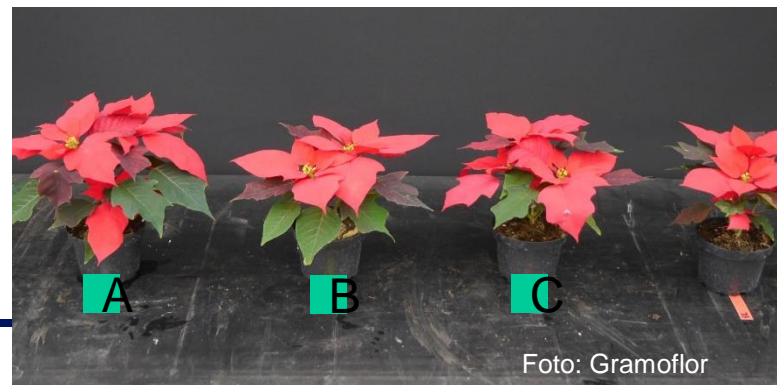
- Nationale strategie voor turfreductie
Uitbannen van turf in potgrond tegen 2025
Verregaande verwijdering van turf
in substraten tegen 2030
- Kan in grote hoeveelheden worden
geteeld
- Plaatselijke verwerking en afzet mogelijk
- Cascade gebruik mogelijk

Uitdagingen:

- Duurder dan turf
- Niet homogeen
- Geschiktheid nog niet
gedeeltelijk bewezen (N-
fixatie,...)
- Tot nu toe nauwelijks lokaal
verkrijgbaar

HOCHSCHULE OSNABRÜCK
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

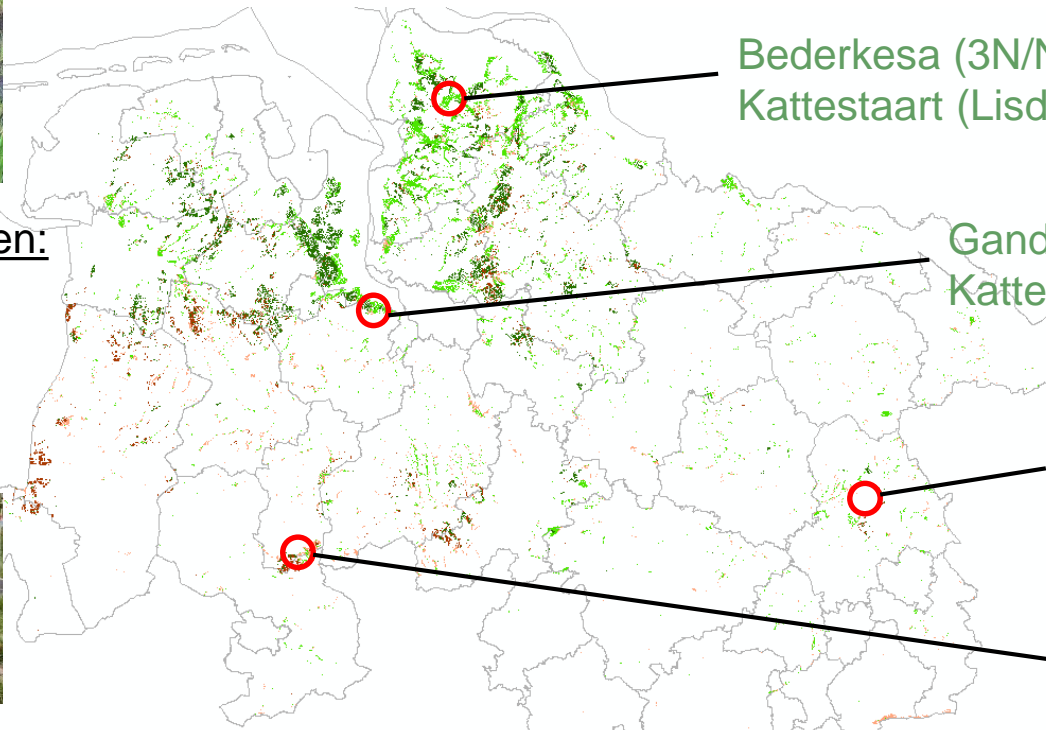

Laaggelegen paludicultuur in een experimentele polder (proeflocaties)

Ecosysteemdiensten:

- BKG-uitwisseling
- Vloer
- Biodiversiteit
- Retentie-effect / materiaalafname

Bederkesa (3N/NLWKN)
Kattestaart (Lisdodde), riet

Ganderkesee (3N / NLWKN)
Kattestaart (Lisdodde), riet

Mesokosmosproeven
(JKI / 3N)
Kattestaart (Lisdodde),
riet

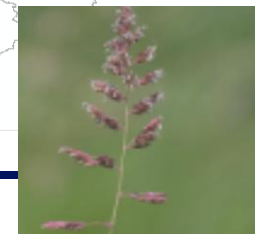
Dümmer (NLWKN)
Rietkanariegras

Praktijkgebieden (proeflocaties):

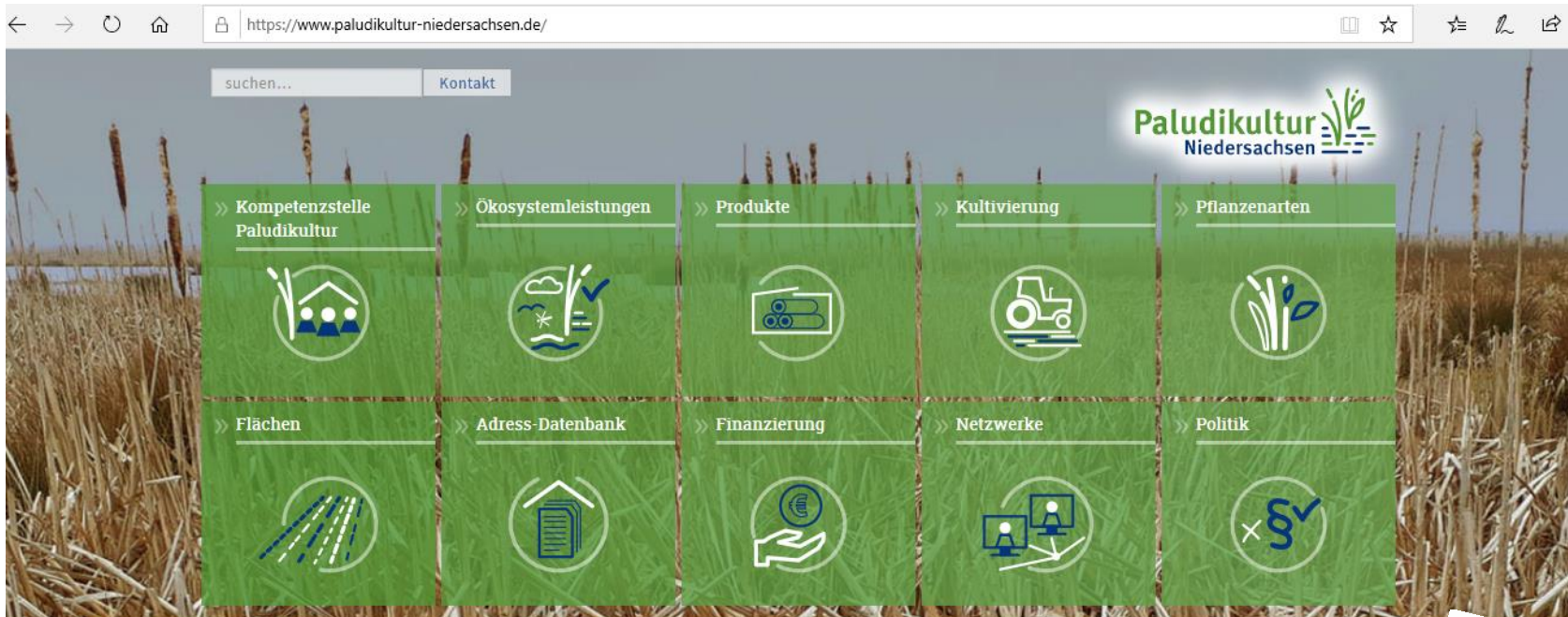
- Testen onder reële omstandigheden
- Demonstratiegebieden
- Testen en demonstreren van oogsttechnologie

Mesokosmosproeven (JKI):

- Veel verschillende varianten mogelijk
- Snelle resultaten
- Kosteneffectief

Informatieplatform Nedersaksen

Informationsplattform nachhaltige Nutzung der Moorböden in Niedersachsen

Fact Sheets
www.bioeco-edr.eu

**Paludiculture Competence Center
3N kompetentiecentrum
Nedersaksen**

**Kompaniestrasse 1
49757 Werlte
Tel.: 05951-9893-18**

**e-mail: beyer@3-n.info
www.3-n.info**

www.paludikultur-niedersachsen.de